

4 BÖNDAGEN 1854 OTTESÅNG

<sida1> Ottesångs predikan på 4de Bördagen 1854.

Text. Psalm. 111.2:

Store äro Herrans verk; den som på Uppå dem aktar, han hafver lust deraf.

I anledning af vår Uplästa Heliga Text skole vi på denna Herranom helgade stund betrakta Herrans verk i Naturens och Nådens riken. Första betraktelsen: Store äro Herrans verk i naturens rike; den som uppå dem aktar, han hafver lust deraf. Andra Betraktelsen: Store äro Herrans verk i nådens ri[ke]. <sida2> den som uppå dem aktar, han hafver lust deraf. Mätte nu den store mästaren som dessa stora ting gjort hafver, varda prisad igenom sitt verk; det är ett gammalt ordspråk, att verket prisar mästaren; den lefvande naturen prisar sin skapare, men verlden prisar honom föga.

Första betraktelsen: store äro Herrans verk i naturens rike; den som uppå dem aktar, han hafver lust deraf.

Konung david var visserligen mest ifrig att betrakta Guds Lag, och fann sin glädje deruti; likväl betraktade han äfven naturens under, och fann också sin lust deruti; men han betraktade <sida3> icke naturens under som en döfver och dumber, som ingenting tänker, och ingenting känner; icke heller betraktade David Naturens under som denna verldenes vise, som blifva mer och mer, stolta, högfärdiga och upblåsta, öfver sin visdom; denna verldenes vise tro sig rättnu veta lika mycket om skapelsen och naturen, som Gud sjelf, och derföre behöfva de icke krusa så mycket heller för vår Herre.

Men david betraktade naturens under, med ett ödmjukt och undergifvet sinne: Han blef icke så stor och dryg, som denna verldenes visa, som tro sig kunna begripa allt, och veta ändå <sida4> ingenting om sitt slutliga öde. Men David blef mer förödmjukad än upblåst af naturens betraktande: han säger till Exempel i 8de Psalmen. Hvad är menniskan, att Du tänker på henne, eller menniskones Son, att Du låter dig vårda om honom? af dessa Davids ord, finna vi, att David kände sin ovärdighet, att vara ett föremål för Guds Faderliga omvårdnad, då han betraktade naturens under. Men denna verldenes vise blifva mer och mer stolta, högfärdiga och upblåsta öfver sin visdom. Och derigenom aflägsna de sig mer och mer ifrån Gud, de tycka sig vara Gudar sjelfva. Väl säger <sida5> David om de christna, som äro satte, att döma verlden. Jag sade: I ären Gudar; men detta sade han icke om dem, som göra sig sjelfva till Gudar utan om sådane, som Gud har satt att döma verlden, som till exempel Moses, af hvilken Herren sade: Si Jag hafver satt dig till en gud öfver Farao. Men nu finna vi af Davids Exempel, som med helig vörndnad betraktade Guds under i Naturens rike, att menniskan icke är skapad till att endast gräfva i Jorden, som en Mullvad, som samlar stora högar under jorden af hvarjehanda frukter och rötter. Och tror sig dermed hafva samladt ett förråd af Skatter, som räcka i allan evighet. Sådan är verldsträlen, som gräfver ner sig i jordens Skatter <sida6> i Jordens eviga bekymmer, och i under jordens eviga qval. Menniskan, säger jag, [är] icke skapad till att endast gräfva i jorden, och att vara en verldenes Träl i alla sina lefnads dagar: utan Menniskan är skapad, till att betrakta Guds under i Naturens och Nådens riken, och hafva sin lust deruti: Apostelen Paulus säger,

4 BÖNDAGEN 1854 OTTESÅNG

att Hedningarne äro utan ursäkt, om de föregifva, att de icke känna Guds vilja, då Gud Alldrig har visat sig för dem: Ty det som förstås kan om Gud, säger Paulus, är dem Uppenbaradt ty Gud hafver dem det Uppenbaradt, dermed att hans osynliga väsende och Hans eviga kraft och Guddom, varder beskådad, när de besin< sida7 >nas af gerningarna Nemligen af verdens skapelse, så att de äro utan ursäkt. Medan de förstodo [<de förstodo> upprepning] Gud, och hafva icke prisat honom, som en Gud, och ej heller tackat utan vordo fåfängl[i]ge i sine tankar och deras Oförnuftiga hjerta är vordet mörkt: då de höllo sig för visa, äro de vordne dårar. Så talar den store apostelen om Guds skapelse, och det samma kan sägas ännu i dag om de döpta hedningarne, och i synnerhet om denna verdens vise: de hålla sig < sida8 > för vise, och äro vordne dårar; ty de aktade icke hafva Gud i känslan; derföre måste samma Apostel predika för denna verdens visa om den okände Guden. När Menniskan icke, såsom David, betraktar Guds under i Naturen, med helig vördnad för Skaparen så blir han en dåre. Han blir endast stolt och högmodig öfver sin visdom, emedan han icke har Gud i känslan såsom Paulus uttrycker sig; utan endast i förnuftet eller i Förståndet. D[e] Filosofer, < sida9 > för hvilka Apostelen Paulus predikade i Athen, voro icke så dumma, som det enfaldiga folket; de begrepo ganska väl, att de beläten som voro oppställda i Afguda Templen, icke voro några Gudar; men likväl gjorde narr af Paulus, när han predikade för dem om den okända Guden: ty de trodde sig känna Gud, bättre än Paulus och derföre sade denna ver[l]denes vise: låtom oss höra hvad denne sqvallraren säger; ty de ansågo honom för en svärmare: såsom ock alla sanna christna, hafva blifvit < sida10 > ansedde för Svärmare, kättare, och villoandar. Att hafva Gud i känslan, det vill säga något mera, än att hafva Gud i förståndet. Hvad gör Menniskan med Gud i Förståndet då hon icke hafver honom i hjertat? Se på ett Barn, huru det spritter af glädje, när det får en < sida11 > lefvande fågel i sin hand: Barnet känner icke hvarken fogelns namn eller Natur; men < sida12 > barnet känner, att denna fogel har lif, och detta lif verkar på barnets lif; Barnet hafver således sin lust deraf, emedan barnets hjerta är ömt och känslofullt. Men den gamla menniskan hafver ingen lust, ingen glädje af denna fogels lif, och derföre kan hon icke hafva Gud i känslan då hon icke kan glädja sig af hvarje lif, som rör sig i Naturen.

Vårens första blomma gläder barna sinnet; Men den gamla Menniskan trampar på blomman, och bryr sig icke om det lif, som är uti blomman. Sålunda kan barnet hafva den okända Guden i känslan, emedan barnets känslor lifvas af den lefvande < sida13 > Naturen, som är Guds skapade verk. Den enfaldige hör med vördnad och häpenhet Thordönet i skyn; hos honom Upväckes en föreställning om Guds röst i molnen. Men den lärde Experiment makaren, känner ingen vördnad, ingen fruktan, ingen ovärdighet, När åskan går, ty han tänker: det är ingen konst att så der bullra, ja[g] kan göra det efter i smått och sålunda blir det en verkelig sanning, att då de höllo sig för vise äro de vordne dårar, ty ju mera denna verdens vise, tro sig begripa Guds verk i Naturen, desto högfärdigare blifva de öfver sin visdom. huru kunde David blifva så förödmjukad af Naturens åskådning att han kände sig < sida14 > vara ovärdig, att vara ett föremål för Guds Faderliga försyn och

4 BÖNDAGEN 1854 OTTESÅNG

omvordna[n]de; när han hade betraktadt Solen, Månen och sjernorna: så utropar han: Hvad är Menniskan, att Du tänker på henne, och menniskones Son, att Du låter dig vårda om honom? Den som så kan betrakta Guds under i Naturens rike han måste blifva förödmjukad, och Erkänna att han begriper intet i det stora hela. Verldens vise kunna räkna ut afståndet ifrån <sida15> jorden, till Solen, Månen och sjernorna; men de kunna icke räkna ut, sin egen döds dag; de kunna icke säga, huru långt det är ifrån Himmelen till af[g]runden. De kunna se lefvande varelser, som äro tusende gånger mindre än ett sandkorn <sida16> Men de kunna icke se en enda djefvul i sitt eget hjerta: de kunna få en underrättelse från dem, som bo på andra sidan om jorden, på kortare tid, än fogeln hinner flyga, men de kunna icke under hela <sida17> sin lifs tid få någon underrättelse från dem, som bo under jorden: hvad hjälper dem då den stora konsten och den stora visdomen, när de icke ändå kunna få någon säker underrättelse om sitt eget slutliga öde: Ty si det gör dem lika, huru det blir med dem efter döden, först de lefva lyckligt här i verlden.

Om vi Ändå kunde betrakta Herrans verk, som ett barn, som hafver sin lust af [[af](#)] [upprepning](#)] alla lefvande; om vi kunde betrakta Herrans verk, med <sida18> den heliga vördnad, som david betraktade himmelen och jorden, så kunde vi hafva Gud i känslan; vi kunde Ära honom såsom Gud, och tacka honom för alla hans verk. Men Merändels betraktar den Naturliga Menniskan sina egna handens värk, med större känsla och behag, än Guds dråpeliga verk. Och de, som nu betrakta Naturen ifrån den minsta mask Ända till Menniskan, ifrån sandkornet, till Solen, finna icke Gud, der <sida19> de söka honom, emedan de icke söka honom, der de kunde finna honom. De söka honom icke hvarken i Himmelen eller på jorden utan under jorden, der söka de Gud. Herren säger genom Profeten: Jag bor i höiden och i helgedomen och när dem, som en förkrossad Anda hafva; Men när dem, som en förkrossad Anda hafva der söka de Alls icke Gud, utan snarare söka de Gud uti en stolt högfärdig, och egenrättfärdig anda; <sida20> de blifva mer och med [=mer] Högfärdiga öfver sin visdom; och denna Högfärds anda, bär vist icke i Himmelen, utan snarare i afgrunden. Och den som icke söker sin Gud i Högfärds Andan, så söker han den i Guldkilmpen [=Guldklimpen], som också fins under jorden, eller i vällusten, i kötsens lustar och begärelser, i grannlåt och högfärd, i gerighet och afvund: somliga söka Gud i brennvins glaset , der de finna sitt högsta goda; Gud är annars det minsta, som den naturliga menniskan tänker på <sida21> [[tänker på](#)] [upprepning](#)]; ty den ena tänker mest på sin rikedom, den andra tänker på sin Ära, den tredje tänker på sina kor och kalfvar, och tiggaren på sina trasor, så att Gud och Frälsaren blir den sista, som den Naturliga Menniskan tänker på. Detta jordiska lifvet är för den naturliga menniskan kärast. Det kommande lifvet är för henne obekant, icke heller eftersträfvadt. <sida22>

2dra betraktelsen: store äro Herrans verk i Nådens rike, den som aktar derpå, hafver sin lust deraf. Om de äro få, som betrakta Herrans verk i Naturens rike, med den heliga vördnaden och under känslan af Egen ovärdighet, så äro de ännu färre, som betrakta Herrans verk i Nådens rike, med det alfvar, som sakens vigt fordrar. Den Naturliga Menniskan kan icke betrakta Herrans verk i

4 BÖNDAGEN 1854 OTTESÅNG

Nådens rike, emedan han icke känner Guds Nådeverkningar; han vet icke om och på hvad sätt Gud kan hafva verkat i henne. <sida23> Han kan icke tänka på sådant, som han alldrig känt eller erfarit. Han vet ingenting, om kallelsen, upväckelsen, omvändelsen och pånyttfödelsen; han vet icke huru och när hon blifvit befriad ifrån djefvulens våld. En del kan hafva känt någon fläckt af den förekommande Nåden; Men då Guds Anda i människans hjerta icke fått verka annat än en början till omvändelsen, så glömmen den sorglösa människan snart denna kallelse, och bryr sig icke om att undersöka, eftersinna och betrakta, hvarifrån denna andeliga <sida24> vindfläckt kom, eller hvart den far. En del menar, att det kunde vara en förvillelse eller en villfarelse; En del ber gud, att han icke måtte blifva så tokig, som dessa villoandar, som ouphörligt svärma i andeliga ting; Davids djupa syndaånger och Luthers grublande, kunde vara behöfligt för dem, men icke för andra människor, som lefva beskedligt och dygdigt. Den som har Egenrättfärdigheten till salighets grund kan icke alls gilla <sida25> hvarken Davids, Petri eller synderskans synda ånger: en sådan Ånger kan passa för stora brottslingar, men icke för hederligt folk, icke för dygdiga Menniskor. Men monn tro, om dygdiga Menniskor hafva funnit någon annan väg till Himmelen, än stora brottslingar. Kanske den förlorade Sonens Äldre broder, var en af dessa dygdiga Menniskor, som ingen bättring behöfva? Allt hvad vi höra i Bibeln och Guds ord, är ingenting annat än: görer <sida26> [b]ättring, himmelriket är hardt när; men verldsträlen har icke tid, att göra någon bättring. Han måste först handla och vandla, han måste först skaffa sig, åkrar och oxar, och hustru hvilket upräknas ibland de obotfärdigas förhinder: När människorna varda kallade till den stora nattvarden, säger den ena, jag hafver köpt mig fem par oxar, jag beder <sida27> dig, gör min ursäkt; den andra: jag hafver köpt en åker, jag måste bese den; och den tredje: jag hafver tagit mig ena hustru och derföre kan jag icke komma. Uti denna Frälsarens liknelse äro de förnämsta Obotfärdigas förhinder Upräknade; och sådant är det, som verds trälen tänker mest [<tänker> upprepnig] <sida28> uppå, nemligen åkrar och oxar, och qvinnor, så att han icke har tid, att alfvarligen tänka på sin själs salighet; derföre kan han icke komma till någon sann Ånger eller bättring; han kan icke komma till åtnjutande af Nåden: den falska Samvets friden älskar han mera än den sanna bättringen; Han älskar vällust mer än Gud; Och till bevis för sin döda tro, tar han stöd ur Guds ord; han söker bevisa att alla, som grubbla i Guds ord äro <sida29> svärmare. på detta sätt blifver verlds trälen mer och [mer] säker, änskönt han icke vet, hvart det bär, när döden kommer. Den säkra syndarn kan således icke betrakta Guds verk i Nådens rike, emedan han ingenting <sida30> har, att betrakta. icke vet han huru och på hvad sätt han blifvit, icke vet han, om och när han blifvit benådad; icke vet han, om han någonsin undergått den sinnes förändring, som hvarje människa bör undergå; icke vet han om han skall varda salig, men han [tror], att Gud icke kan fördöma honom. <sida31>

Men en sådan man som David, hade mycket att betrakta äfven i Nådens rike. När han tänkte efter, huru underligt Gud hade ledsagat honom genom Alla faror, huru han hade blifvit frällst ifrån Alla sina fiender och förföljare, då hade han stor anledning prisa Guds faderliga Försyn, som hade frällst

4 BÖNDAGEN 1854 OTTESÅNG

<sida32> honom ifrån de Ögonskinligaste faror. Och der i synnerhet har en christen tillfälle, att betrakta Guds underliga styrelse, När han liksom David blir oskyldigt hatad och förföljd af verlden, och af Mäktiga fiender som vist icke förbarma sig öfver den oskyldige, utan tänka som Satan skinn för skinn och allt det menniskan hafver <sida33> det gifver han för sitt lif. Här ser man nu Satans art och blodtörstiga natur: när han icke får sin vilja fram, när han icke kan komma åt själen, så vill han komma åt skinnet; han vill suga de christnas blod; Han eggjar opp sina hundar emot de christna, och anställer <sida34> förföljelser emot de christna; lika som David hade sina förföljare, så hafva ock alla sanna christna blifvit förföljda af de der hundarne, som David talar om i den 22dra Psalmen. Se dessa blodhundar är det som vill komma åt skinnet. Men David hade stor anledning, att tacka och prisa Herran som så underbarligen hade frällst honom ifrån dessa blodtörstiga <sida35> fiender; uti denna underbara frälsning kunde han se Guds underbara styrelse <sida36> och bevarande Försyn; Men ännu mera uti Nådens verkningar kunde han betrakta Guds underliga verk, då Herran genom sin Anda förde honom på Ångerns och bättringens väg. David var icke så stolt och stormodig, som andra förstockade och förhärdade varelser. han hatade icke sanningen, såsom de otrogna; han lät säga sig sanningen; då Profeten Nathan på Guds vägnar förebrådde honom hans ogudaktiga väsende, blef han icke ond, såsom mången nu för tiden blir ond för en förebråelse, men därvid fick Samvets qual, emedan han <sida37> lät Herrans Ande straffa sig, igenom Profetens mun: Genom den djupa ånger, hvaruti david kom genom denna bestraffning, blef också hans hjerta beredt, att emottaga Nåden och syndaförlåtelsen. Der sen I nu, huru Herran börjar och fullbordar sitt Nådeverk i den Menniskans hjerta, som låter Guds ande straffa sig. Der sen I, huru den största brottsling, kan blifva ett Guds barn, genom en sann ånger och lefvande Tro. Der sen I, att menniskan icke kan komma in i Himmelriket, utan en <sida38> sann ånger, bättring och lefvande Tro. Men icke desto mindre blifver den sorglösa hopen full af andeligt hat, när Någon sann christen, vill påminna honom om hans olycksaliga tillstånd. Egenrättfärdighets djefvulen blir Alldeles desperat, och säger: skall du komma och fördöma hederligt folk. Jag, säger Egenrättfärdigheten: Jag behöfver icke bigta mig <sida39> för Någon; Jag finner sjelf vägen till Himmelen. Man får väl se till slut, hvilken det är, som finner den genaste vägen till himmelen antingen, [antingen [upprepning](#)] David eller Farisen som säger: jag tackar dig Gud, att Jag icke är så Ogudaktig, som andra Menniskor.

Det finns nu för tiden rätt få, Menniskor som kunna följa med David i hans Ånger, och lefvande Tro; det finns icke mången, som kan säga med david: <sida40> Store äro Herrans verk; den som Uppå dem aktar han hafver lust deraf; måtte Herran den evige förbarmaren, Upväcka Alla obotfärdiga syndare, till en sann Ånger, och lefvande Tro, att de Mätte i tid besinna hvad deras frid tillhör, innan det blir för sent, att klappa på himmelens tränga port. Då de varda sägande: de behaga mig icke — amen.

—

Original / FKHS Kollerska samlingen Nr.54 / Nationalarkivet, Helsingfors